

ВИЗНАЧЕННЯ БЕЗСПІРНОСТІ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧИХ НАПИСІВ

DETERMINATION OF INDISPUTABILITY DURING THE EXECUTION OF ENFORCEMENT INSCRIPTIONS

Стаття присвячена дослідженню одного з видів позасудової форми захисту майнових прав та інтересів кредитора – виконавчому напису. Спираючись на результати вивчення думок науковців і практику, встановлено ефективність його існування у правовому полі України. Констатовано, що, на відміну від судової форми захисту, він процесуально є більш швидким, зручним і простим у втіленні. Інститут виконавчого напису є правовою гарантією збереження предмета застави, бо надає можливість кредитору в найкоротший час отримати виконавчий документ і звернутися до виконавчої служби для його виконання. Такий процесуальний порядок дозволяє уникнути небажаних затримок, які призводять до знищення, пошкодження або втрати майна, на яке спрямовані претензії кредитора.

Дослідження інституту виконавчого напису було і залишається сферою наукових інтересів вітчизняних учених. Зокрема, науковці вивчали його мету, умови, порядок вчинення й оскарження в суді. Незважаючи на велику кількість праць, присвячених цьому інституту, нині в науці цивільного процесу існує багато думок стосовно суті поняття «виконавчий напис», як наслідок, фахівці його по-різному тлумачать і розкривають зміст. Водночас поняття «безспірний порядок стягнення» і «безспірність заборгованості» під час учинення виконавчого напису розглядалися в загальних рисах, хоча дослідження їхньої суті **цікаве і корисне, на наше** переконання, не лише для науки, а й для судової практики, зокрема в разі його використання під час розгляду справ про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. Спираючись на сказане, стверджується, що вивчення згаданих понять, точніше їх суті та значення, є актуальним і своєчасним.

Обґрунтовано, що в постановках Верховного Суду України та постановках Верховного Суду, які з'явилися за останні 5 років і в яких відображено його правові позиції, поняття «безспірність заборгованості» трактується по-іншому, ніж це було раніше в судовій практиці. Доведено, що надання Верховним Судом України тлумачення поняття «безспірність заборгованості» впливає на практику судів, винесення ними законних і обґрунтованих рішень. Розуміння безспірності заборгованості як відсутності заперечень із боку боржника є хибним, оскільки дає можливість боржнику визнати виконавчий напис таким, що не підлягає виконанню, навіть якщо він учинений нотаріусом відповідно до вимог закону. Отже, руйнується сама ідея існування у праві безспірного позасудового порядку захисту майнових прав та інтересів кредитора.

Ключові слова: *безспірність, безспірна заборгованість, безспірний порядок, виконавчий напис, нотаріус, оскарження виконавчого напису.*

The article is devoted to the studying of one type of extrajudicial form of the protection of property rights and interests of the creditor, namely the enforcement inscription by a notary, which has proven its effectiveness during its existence within the legal framework of Ukraine. Unlike the judicial form of protection, in terms of the procedure, it is faster, more convenient and can be executed easier. The institution of the enforcement inscription is a legal safeguard of the continuance of the pledged property since enables the creditor to acquire the enforcement order as soon as possible and to apply to the executive service at to its execution. This procedure prevents from

unnecessary delays leading to the destruction, damage or loss of the property to which the creditor's claims are directed.

The study of the institution of enforcement inscription was and remains the field of scientific interests of many domestic scientists. In the science of civil procedure, there exist a range of scientific viewpoints, which vary in the way they reveal the concept of enforcement inscription. Its purpose, conditions, the procedure of execution, rules for recourse to court were investigated. However, the concepts "indisputable recovery procedure" and "indisputable indebtedness" during the execution of the enforcement inscription have not been the subject of special research.

The study of the given terms is of special interest not only of science but also in terms of its use in judicial practice when the nullity suits are considered seeking to invalidate the enforcement inscription of a notary. In the legal positions expressed in the rulings of the Supreme Court of Ukraine, which have appeared over the past five years, the concept of "indisputability of indebtedness" is interpreted differently than it was before in judicial practice. The new understanding and interpretation of the "indisputability of indebtedness" in the rulings of the Supreme Court of Ukraine affect the court practice and the rendering of lawful and reasonable judicial decisions.

Understanding the "indisputability of indebtedness" due to the lack of objections from the debtor is wrong because it allows the debtor to invalidate the enforcement inscription as unenforceable, even if it is executed by a notary in accordance with the law. Thus, the very idea, that an indisputable extrajudicial procedure for the protection of property rights and interests of the creditor exists in law, is destroyed.

Key words: *indisputability, indisputable indebtedness, indisputable procedure, enforcement inscription, notary, recourse to court to invalidate enforcement inscription.*

Вступ. Використання такої правової категорії, як «виконавчий напис», на території України має сталу юридичну історію. Зокрема, механізм його застосування знайшов відображення в таких актах, як: «Положення про державний нотаріат» і «Перелік документів, на підставі яких вчиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей і майна», затверджені постановою Ради народних комісарів Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) від 9 серпня 1944 р. № 1016; «Положення про державний нотаріат», затверджене постановою Ради Міністрів УРСР від 26 грудня 1956 р. № 1536; «Положення про державний нотаріат Української РСР» і «Перелік документів, на підставі яких вчиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей і майна», затверджені постановою Ради Міністрів УРСР від 31 грудня 1964 р. № 941; Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріальними конторами УРСР, затверджена наказом Міністерства юстиції УРСР від 31 жовтня 1975 р. № 45; «Перелік документів, по яких стягнення заборгованості провадиться в безспірному порядку на підставі виконавчих написів державних нотаріальних контор», затверджений постановою Ради Міністрів УРСР від 12 жовтня 1976 р. № 483; «Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», затверджена наказом Міністерства юстиції України від 3 березня 2004 р. № 20/5. Відповідні правові позиції інституту виконавчого напису, викладені в названих правових актах, були продовжені і розвинені національним законодавством України після проголошення Акта незалежності України від 24 серпня 1991 р.

У результаті вивчення приписів згаданих документів можемо стверджувати, що виконавчий напис виступає основним елементом позасудової форми захисту прав та інтересів кредитора. У контексті сказаного зауважимо, що вказана позасудова форма довела свою ефективність, вигідність і зручність, оскільки безумовними її перевагами, на відміну від судової, є її швидкість, зручність, прозорість і простота застосування. Крім того, інститут виконавчого напису є правовою гарантією збереження предмета застави, бо дає можливість кредитору в найкоротший строк отримати виконавчий документ і звернутися до виконавчої служби для його виконання. Такий процесуальний порядок дозволяє уникнути небажаних затримок, що призводять до знищення, пошкодження або втраги майна, на яке спрямовані претензії кредитора.

Постановка завдання. У Законі України «Про нотаріат» (у редакції від 2 вересня 1993 р. № 342–ХІІ, Цивільному кодексі України (у редакції від 19 червня 2003 р. № 980–ІV, Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженому наказом Мін'юсту України від 22 лютого 2012 р. № 296/5 (далі – Порядок) та інших законодавчих актах не надається визначення

поняття «виконавчий напис». Як наслідок, у науці цивільного процесу існувало й нині існує багато думок стосовно суті цього поняття, учені по-різному розкривають зміст і значення даної правової категорії. З огляду на вказане дослідження інституту виконавчого напису було і залишається сферою наукових інтересів вітчизняних науковців, серед яких варто згадати К.С. Юдельсона, В.В. Комарова, В.В. Баранкову, С.Я. Фурсу, І.І. Строкач, А.Г. Серветник. Поняття «безспірний порядок стягнення» і «безспірність заборгованості» під час учинення виконавчого напису розглядалися вченими в загальних рисах, опосередковано, що, безумовно, надає простору для подальших дискусій і аналізу. Так, І.С. Мельник наголошує, що невизначеність природи виконавчого напису зумовлена саме невизначеністю безспірності, що виступає підставою для видачі цього документа: безспірний порядок стягнення чи безспірність вимоги [4, с. 156]. Така постановка питання є слушною, оскільки трактування суті та розкриття вищевказаних термінів під час учинення виконавчого напису нотаріусом є вкрай важливими як у теоретичному, так і у практичному аспектах. Щоправда, і це головне, за часів незалежної України законодавство в цій сфері змінилося, багато в чому завдяки тому, що в судовій практиці під час розгляду справ про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, поняття «безспірність заборгованості» стало трактуватися інакше. Як наслідок, змінилася концептуальна модель процесу вчинення (застосування) виконавчого напису як спеціальної позасудової форми захисту прав та інтересів кредитора, що, вочевидь, поставило під сумнів доцільність існування самого цього інституту як самостійного (окремого) позасудового способу захисту цивільного права.

Результати дослідження. Відповідно до п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України, виключно законами України визначаються організація і діяльність нотаріату. Згідно зі ст. 2 Закону України «Про нотаріат», правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України.

Правовий порядок в Україні за ч. 1 ст. 19 Конституції України ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, зокрема і нотаріус, який діє тільки на підставі, у межах повноважень і способом, які визначені Конституцією України, законами й іншими законодавчими актами України. Повноваження нотаріуса щодо вчинення виконавчих написів, умови й порядок їх учинення встановлені ст. 18 Цивільного кодексу України, ст. ст. 87–89 Закону України «Про нотаріат», ст. 20 Закону України «Про заставу», ст. ст. 12, 33, 35 Закону України «Про іпотеку», ст. 7 Закону України «Про фінансовий лізинг», ст. 13 Закону України «Про аграрні розписки», ст. 17 Закону України «Про оренду державного та комунального майна», гл. 16 «Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» і постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1172, якою затверджено «Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів» (далі – Перелік). Будь-які інші дії нотаріуса, не передбачені нормами законодавства, є незаконними незалежно від їх мотивів чи доцільності.

Керуючись виключно вищевказаними нормативними положеннями чинного законодавства, нотаріус має право (і водночас він же зобов'язаний) учинити виконавчий напис у разі звернення до нього кредитора (стягувача) у встановленому порядку, однак за умови, що подані кредитором документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем і якщо із дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років.

Передумовами вчинення виконавчого напису виступають певні матеріальні правовідносини (кредитні, господарські тощо), що виникли між боржником і кредитором на підставі правочину, договору, угоди чи іншого зобов'язання (основне зобов'язання), відповідно до яких боржник повинен сплатити певну суму або повернути майно кредитору у визначений основним зобов'язанням строк за послугу, яка вже була йому надана кредитором. У разі, якщо боржник не виконує взятих на себе договірних зобов'язань або виконує їх не в повному обсязі, наприклад, не сплачує визначену суму у встановлений строк, у нього виникає заборгованість та/або обов'язок повернути певне майно (наприклад, відповідно до ст. 7 Закону України «Про фінансовий лізинг», лізингодавець має право вимагати повернення предмета лізингу від лізингоодержувача на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо лізингоодержувач не сплатив лізинговий платіж частково або в повному обсязі і прострочення сплати становить більше 30 днів [7]).

Виходячи зі структури описаних вище правовідносин, можна вести мову про те, що порушуються майнові права й законні інтереси кредитора, оскільки свої зобов'язання перед боржником він уже виконав, а перший натомість не виконує або неналежним чином виконує зобов'язання, які він взяв на себе добровільно, зобов'язався нести відповідальність за їх належне виконання. З огляду на це цікавим є визначення виконавчого напису, запропоноване

І.І. Строкач, за яким виконавчий напис розглядається як фіксація нотаріусом безспірного правопорушення з боку боржника на оригіналі документа, який підтверджує його заборгованість [9, с. 2]. У даному разі підкреслюється саме факт порушення боржником прав кредитора, тому останній передусім бажає відновлення порушеного матеріального права, а саме отримати певну суму грошей чи повернути майно. Факт порушення договірних зобов'язань боржником за національним законодавством України передбачає можливість застосування примусових заходів для виконання зобов'язань.

Примусовий спосіб стягнення заборгованості чи повернення майна може відбуватися у двох правових формах, а саме на підставі:

- (а) рішення суду (спірний, судовий порядок);
- (б) виконавчого напису нотаріуса (безспірний, нотаріальний порядок).

Отже, кредитор (стягувач), який не отримав у визначений строк певну суму, може звернутися до суду для отримання рішення або ж до нотаріуса для отримання виконавчого напису. У разі звернення кредитора до нотаріуса останній зобов'язаний учинити виконавчий напис за фактом звернення й за умови надання кредитором (стягувачем) усіх документів, які підтверджують безспірність заборгованості або іншу відповідальність боржника перед ним. У подальшому стягувач, отримавши виконавчий напис, що має статус виконавчого документа, щоб відновити своє порушене матеріальне право (отримати певну суму грошей або визначене майно), може звернутися з ним до виконавчої служби.

По суті, шляхом учинення виконавчого напису нотаріус (як і суддя) виконує найважливішу функцію захисту цивільних прав та інтересів особи, а стягувач реалізує своє право на примусове виконання зобов'язання боржником у позасудовому безспірному порядку.

За розглянутої моделі правовідносин між кредитором і боржником законодавець акцентує на захисті нотаріусом майнових прав чи інтересів кредитора (стягувача). У зв'язку із цим може виникати відчуття, що законодавець «забув» про те, що боржник також повинен мати право захисту майнових прав та інтересів, а отже, виникає таке враження, начебто він позбавлений цього права, якщо буде вважати його порушеним. Щоб розв'язати це, треба звернутися до положень ст. 50 Закону України «Про нотаріат», за якими «нотаріальна дія або відмова у її вчиненні оскаржуються до суду. Право на оскарження нотаріальної дії або відмови у її вчиненні має особа, прав та інтересів якої стосуються такі дії» [6].

Як бачимо, можливість оскарження нотаріальних дій або відмови в їх учиненні забезпечує законність нотаріального провадження і захист прав та інтересів учасників нотаріального процесу, тобто боржник має право звернутися до суду з позовом про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. У цьому контексті зауважимо, що можна погодитися з думкою Г. А. Серветник, що саме «визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню», є єдиним адекватним способом захисту порушених прав боржника, на відміну від помилково обраних: «визнання виконавчого напису нотаріуса недійсним», «скасування виконавчого напису», «оскарження виконавчого напису» тощо [8, с. 174].

За нормами законів, які регулюють порядок учинення виконавчих написів, позивач (боржник) може звертатися до суду з позовом про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, якщо була порушена одна із двох обов'язкових умов учинення виконавчого напису, а саме: а) подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем; б) із дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років.

У підсумку зазначимо, що позов про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, може бути подано, якщо кредитором для вчинення виконавчого напису були подані не всі документи, які підтверджують безспірність заборгованості, визначені в Переліку, або подані документи не підтверджують безспірності заборгованості чи іншої відповідальності боржника. Крім того, подання позову можливе, якщо кредитором було пропущено строк позовної давності звернення за вчиненням виконавчого напису. Проте аналіз судової практики свідчить, що позови подаються не лише з перелічених підстав, а і з тієї підстави, що заборгованість, яка виникла в боржника, не є безспірною. У зв'язку із цим вбачається за необхідне розкрити суть термінів «безспірність заборгованості» і «безспірний порядок стягнення», до речі, останній містить складову частину безспірності, але в іншому контексті. До того ж поняття «безспірність» цікавить нас не лише з наукового погляду, а і з погляду використання його в судовій практиці під час розгляду справ про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. Згідно із правовими позиціями, висловленими в постановках Верховного Суду України та Верховного Суду, які з'явилися за останні 5 років, поняття «безспірність заборгованості» трактується по-ін-

шому, ніж це було раніше в судовій практиці. Нове розуміння і тлумачення безспірності заборгованості, звісно, впливає на практику судів, винесення судами законних і обґрунтованих рішень.

У контексті сказаного зауважимо, що термін «безспірний порядок стягнення» вперше з'являється в законодавстві УРСР у 1976 р. в постанові Ради Міністрів УРСР «Перелік документів, по яких стягнення заборгованості провадиться в безспірному порядку на підставі виконавчих написів державних нотаріальних контор» і використовується на позначення стягнення майна й коштів без втручання органу, що розглядає майнові спори. Оскільки нотаріус працює в межах безспірної юрисдикції, то вказівка на «безспірний порядок стягнення» прямо передбачає нотаріальну процедуру вчинення виконавчого напису. На думку В.П. Воложаніна, «видача виконавчого напису характеризується передусім не безспірністю заявленої вимоги, а безспірністю порядку стягнення» [1, с. 15], оскільки безспірність відображає характер нотаріальної діяльності. Як зазначалося вище, примусове виконання зобов'язань може здійснюватися нотаріусом шляхом учинення виконавчого напису, а отже, вказівка на «безспірний порядок стягнення» у назві постанови Кабінету Міністрів України «Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів» означає, що існує можливість позасудового порядку примусового виконання зобов'язання нотаріусом в деяких випадках. Зокрема, у положеннях Переліку визначено, у яких випадках можливе позасудове примусове виконання зобов'язання (нотаріально посвідчені договори, що передбачають сплату грошових сум, передачу або повернення майна, кредитні договори тощо), а також те, які документи необхідно надати кредиторю (стягувачу) для того, щоб нотаріус, дослідивши їх, учинив нотаріальну дію.

Один із перших вітчизняних дослідників виконавчого напису К.С. Юдельсон зазначає, що в основу розмежування спірної і безспірної заборгованості законодавством вкладено не особисте ставлення боржника до пред'явленої вимоги (суб'єктивна ознака), а об'єктивну ознаку, тобто такий фактичний склад і характер правовідносин, який за загальним правилом виключає можливість оскарження заборгованості [10, с. 176]. У свою чергу, І.І. Строкач наголошує, що безспірна заборгованість – це така заборгованість боржника, яка виключає можливість спору з боку боржника щодо її розміру, строку, за який вона нарахована [9, с. 25], і пропонує її розподіляти на умовно безспірну й абсолютно безспірну [9, с. 9]. Деякі науковці зазначають, що безспірність заборгованості може встановлюватися тільки боржником [2, с. 256].

Аналіз судової практики показує, що під час розгляду справ про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суди керуються визначенням безспірності, що міститься у правових позиціях, висловлених у постановях Верховного Суду України (далі – ВСУ) у справах: № 6-887цс17 від 5 липня 2017 р.; № 6-141цс від 11 березня 2015 р.; № 6-158цс15 від 20 травня 2015 р.

Так, у постанові ВСУ від 5 липня 2017 р. у справі № 6-887цс17 зазначено, що для правильного застосування положень ст. ст. 87, 88 Закону України «Про нотаріат» під час вирішення спору про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суд повинен перевірити доводи боржника в повному обсязі, установити й зазначити в рішенні, чи справді на момент учинення нотаріусом виконавчого напису боржник мав безспірну заборгованість перед стягувачем, тобто чи існувала заборгованість узагалі, чи була заборгованість саме такого розміру, який вказано у виконавчому написі, та чи не мало місце не вирішення по суті спорів щодо заборгованості або її розміру станом на час учинення нотаріусом виконавчого напису [5].

З вищеведеного можна зробити висновок, що науковці й судді сприймають «безспірність заборгованості» крізь призму юриспруденції, а саме через відсутність спору щодо заборгованості з боку боржника, тобто відсутність заперечень боржника щодо наявності самої заборгованості (яку зазначає К.С. Юдельсон, через суб'єктивну ознаку).

Проте положення п 3.2 гл. 16 Порядку закріплюють протилежний правовий зміст, інше розуміння терміна «безспірність заборгованості», акцент законодавець робить на тому, що безспірність заборгованості підтверджують лише документи, тобто безспірність пов'язана тільки і виключно з документами, що передбачені Переліком документів, за якими стягнення заборгованості провадиться в безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1172. Отже, законодавець не пов'язує безспірність заборгованості із суб'єктивними чинниками (відсутність заперечень із боку боржника, його ставлення до процесу вчинення нотаріальної дії тощо), а з наявністю пакета визначених документів, які (і виключно які) безпосередньо підтверджують факт безспірності заборгованості.

Якщо ж звернутися до «Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 3 березня 2004 р. № 20/5, яка діяла до чинного натеелер Порядку, то її п. 284 містив таке визначення поняття «безспірність заборгованості»: «Заборгованість або інша відповідальність боржника вважається безспірною і не потребує додаткового доказування у випадках, якщо подані для вчинення виконавчого напису документи передбачені Переліком документів, за якими стягнення провадиться у безспірному порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України» [3], тобто раніше законодавець вказував, що безспірність заборгованості пов'язується з наявністю певних документів, а не з особистим ставленням боржника до неї. Закон України «Про нотаріат» не передбачає і не покладає на нотаріуса обов'язку з перевірки наявності безспірної заборгованості боржника перед стягувачем шляхом дослідження інших документів, не зазначених у цьому Переліку, а отже, найбільш правильним трактуванням вищезазначених законодавчих норм і таким, що відповідає первинному задуму законодавця, є те, що в основу розмежування спірної і безспірної заборгованості законодавством покладене не особисте ставлення боржника (суб'єктивна ознака) до вимоги, а фактичний склад документів, визначений законодавством (об'єктивна ознака).

Отже, «безспірність заборгованості» – це не відсутність заперечень боржника, а повнота й достатність документів, що надаються нотаріусу, які законодавець визнав достовірними, незаперечними, неспростовними, безспірними щодо наявності заборгованості в боржника перед кредитором. Для порівняння, якщо звернутися до такого документа, як свідоцтво про народження, то він достовірно, незаперечно, неспростовно, безспірно підтверджує факт родинних зв'язків між батьками й дітьми. І тому нотаріус зобов'язаний прийняти такий документ і не має права (не зобов'язаний) перевіряти чи встановлювати будь-яким іншим способом факт батьківства.

Що стосується заперечень із боку боржника, то їх наявність або відсутність можуть бути встановлені нотаріусом лише з документів, які надає кредитор, а не будь-яких інших документів чи будь-яким іншим способом. Крім того, наявність таких заперечень позивача не може бути підставою для відмови нотаріуса у вчиненні виконавчого напису кредиторю / стягувачу, оскільки законом встановлюються вимоги виключно до документів, які надає кредитор, оцінює нотаріус, на підставі яких учиняється виконавчий напис.

Додамо, що підставами для відмови у вчиненні виконавчого напису нотаріусом є підстави, зазначені у ст. 49 Закону України «Про нотаріат» і в п. 1.3 гл. 16 Порядку. Серед них не передбачено таких, як заперечення з боку боржника щодо безспірності заборгованості або іншої відповідальності. Навіть якщо змодельовати ситуацію, що боржник особисто прийшов до нотаріуса, який учиняє виконавчий напис і висловлює усні чи письмові заперечення щодо заборгованості чи наявності іншого зобов'язання перед кредитором, то його особисті заперечення не можуть вплинути на процес учинення нотаріальної дії.

Висновки. Аналіз судової практики свідчить, що під час розгляду справ про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суди використовують правові позиції, викладені в постановках Верховного Суду України у справах № 6–887цс17 від 5 липня 2017 р.; № 6–141цс від 11 березня 2015 р.; № 6–158цс15 від 20 травня 2015 р.

Якщо «безспірність заборгованості» тлумачити через суб'єктивну ознаку (через особисте ставлення боржника до вимоги), як запропоновано у вищезгаданих постановках Верховного Суду України й інших постановках Верховного Суду, то це дає боржнику змогу оскаржувати виконавчий напис, який за своїм змістом і суттю відповідає закону, тобто боржник, який порушує права кредитора шляхом невиконання добровільно взятого на себе зобов'язання, також може перешкоджати кредиторю в позасудовій формі швидко захистити і відновити свої права й інтереси шляхом подання позовної заяви лише з тієї підстави, що він вважає заборгованість спірною. Унаслідок такого розуміння безспірності заборгованості суди під час розгляду справ помилково досліджують особисте ставлення боржника до заборгованості, а не фактичний склад документів, як це було раніше в судовій практиці. Навіть більше, можливість такого впливу на виконавчий напис із боку боржника взагалі руйнує саму ідею існування у праві безспірного позасудового порядку захисту майнових прав та інтересів кредитора.

Отже, судам під час розгляду справ про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, необхідно керуватися тим, що безспірність заборгованості встановлюється законодавством через наявність документів, визначених у законі, а не через суб'єктивне ставлення боржника до заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Воложанин В.П. Исполнительная надпись как средство правовой защиты. *Советская юстиция*. 1966. № 15. С. 15–16.
2. Комаров В.В., Баранкова В.В. *Нотаріат* : підручник. Харків : Право, 2019. 416 с.
3. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. наказом Міністерства юстиції України від 3 березня 2004 р. № 20/5. Дата оновлення: 07.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-04#Text> (дата звернення: 18.12.2020).
4. Мельник І.С. Процесуальні особливості вчинення виконавчих написів за нотаріально посвідченими правочинами. *Наше право*. 2013. № 10. С. 155–160.
5. Постанова Верховного Суду України від 5 липня 2017 р. № 6–887цс17. URL: <https://oda.court.gov.ua/sud1590/pravovipoziciiivsu/6-887cs17>.
6. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3426–ХІІ. Дата оновлення: 01.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 18.12.2020).
7. Про фінансовий лізинг : Закон України від 14 січня 1999 р. № 394–ХІV. Дата оновлення: 16.01.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.12.2020).
8. Серветник А.Г. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб реалізації нотаріальної форми захисту цивільних прав : дис. ... докт. філос. Київ, 2020. 232 с.
9. Строкач І.І. Виконавчий напис нотаріуса в цивілістичному процесі : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 228 с.
10. Юдельсон К.С., Кац А. К. Научно-практический комментарий к Положению о государственном нотариате. Москва, 1970. 216 с.